

הכנסת העשרים

יוזמים: חברי הכנסת _____

הצעת חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) (תיקון – זכות הילד לתמיכה כלכלית), התשע"ה-2015

1. תיקון סעיף 1(א) פרשנות
בחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), התשי"ט-1959 (להלן – "החוק העיקרי"),
בסעיף 1(א), במקום ההגדרה "ילד" יבוא:

"ילד" - (1) אדם שלא מלאו 21 שנים שמקום מגוריו הרגיל בישראל;

2. בסעיף 1(א) בחוק העיקרי, לאחר ההגדרה "ילד" יבוא:
"אחריות הורית" -

(א) להורים האחריות, יחד ולחוד, להחליט ולפעול בענייניהם של ילדם, לממש את זכויותיהם ולייצגם, בדרך ההולמת את טובת הילד כשיקול ראשון במעלה (בחוק זה – אחריות הורית).

(ב) במימוש האחריות ההורית יביאו ההורים בחשבון את מכלול הזכויות של ילדם, ובין השאר הזכות לתמיכה כלכלית כמפורט בסעיף 6א בחוק, וכן את המאפיינים, הצרכים והאינטרסים של הילד, ובפרט אלה:

(1) גילם, מינם, תכונותיהם, כישוריהם ויכולותיהם המשתנים בהתאם לגילם;

(2) רצונם, רגשותיהם ודעותיהם;

(3) הצורך להבטיח את שלומם הגופני והנפשי, בריאותם, חינוכם וכלכלתם ברמה הולמת;

(4) משמעות ממד הזמן בחייהם והצורך בקבלת החלטה מהירה בעניינם תוך בחינת ההשפעה על מהלך חייהם;

(5) צורכיהם כילדים, ואם הם בעלי מוגבלות – גם צורכיהם המיוחדים;

(6) קיום קשר סדיר וישיר בינם לבין כל אחד מהוריהם וקיום קשר עם בני משפחתם ועם אנשים משמעותיים אחרים בחייהם.

"הכנסה" – הכנסה כספית של הורה מכל מקור שהוא, לרבות השווי הכספי של מגורים בדירה שהיא בבעלותו של הורה או בדירת מגורים של בני זוג כמשמעותה בסעיף 40 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969, וכן כל הכנסה כספית שניתן להפיק מכל נכס, לאחר שנוכו ממנה ההוצאה הכספית שהוצאה לייצור ההכנסה;

"הורה" – מי שלפי סעיף 2(א)(9) לחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965 הוא הורה לילד או מי שלפי סעיף 1(4) או 6(1)(ט) לחוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995 נקבע כי הוא הורה או שבת המשפט קבע שהוא נושא באחריות הורית לילד

"הוצאה" – לרבות הוצאה של הורה להחזקתו של ילד במסגרת טיפולית בשעות העבודה של אותו הורה;

"יום הורות" – אחריות הורה לטפל בילד ולהשגיח עליו מתום יום הפעילות במוסד חינוך לילדים, כמשמעותו בחוק לימוד חובה, התש"ט-1949 או במסגרת חינוכית מקבילה ועד לשעה 8 למחרת;

"שכר טיפול" – עלות שעת טיפול במסגרת טיפולית עבור הטיפול בילד אחד או יותר; "מסגרת טיפולית" – מסגרת טיפולית בה שוהה הילד; השר יקבע בתקנות את סוגי המסגרות הטיפוליות ואת חישוב שכר הטיפול;

"ילד בעל צרכים יחודיים" – אדם שהוא נכה כמשמעו בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשנ"ה-1995, חולה נפש כמשמעותו בחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991, או מפגר כהגדרתו בחוק הסעד (טיפולים במפגרים), התשכ"ט-1969, ובשל נכותו, מחלתו, או מוגבלותו אינו מסוגל לכלכל את עצמו ואין לו הכנסה ממקור אחר כדי מחייתו";

"השר" – שר המשפטים.

1. תיקון סעיף 3 במקום סעיף 3 לחוק העיקרי, יבוא:

"אדם חייב בתמיכה כלכלית לילד שלו לפי הוראות חוק זה, והדין האישי החל עליו לא יחול על הוצאות ילד אלה".

2. תיקון סעיף 3א לחוק העיקרי יימחק, ובמקומו יבוא:

"זכות ילד לתמיכה 3א (א) כל ילד זכאי לתמיכה כלכלית שתבטיח לו רמת חיים שתהלוך את התפתחותו הגופנית, הנפשית, הרוחנית, המוסרית והחברתית.

(ב) כל הורה חייב בתמיכה כלכלית בילדו לפי הוראות סעיף 3ב (להלן – "התמיכה הכלכלית").

(ג) להורים אחריות להבטיח לילד את התמיכה הכלכלית שלה הוא זכאי."

33 ב (א) "שיעור התמיכה הכלכלית"
 לפי ההוצאה הכספית לגידול ילד בהתאם

להכנסת הוריו ומספר ילדיהם על פי הנתונים בטבלה שיקבע השר בתקנות; השר רשאי לעדכן את הנתונים בטבלה מעת לעת.

(ב) טיפל הורה דרך קבע בילד שלא מלאו לו 8 שנים

או בילד עם מוגבלות, שעה או יותר בשעות העבודה משעה 8 עד שעה 17, יתווסף להכנסת ההורה השני סכום של מחצית שכר טיפול לכל שעה, בין אם הטיפול היה בילד אחד או יותר; השר יקבע בתקנות את סוגי המסגרות הטיפוליות ואת חישוב שכר הטיפול.

(ג) גמלה לפי חוק בשל מוגבלות לילד, לא תגרע

מהתמיכה הכלכלית."

33 ג (א) "הוצאות הילד מהתמיכה הכלכלית"
 ההורים יתחלקו בהוצאות הילד מהתמיכה הכלכלית על-פי נוסחה קבועה לחישוב הוצאות

הילד. השר יקבע בתקנות את הנוסחה.

(ב) הוצאה חריגה עבור צרכים בריאותיים או

חינוכיים של הילד שהינה הכרחית ושלא היתה חזויה מראש או שהיא במהותה חד-פעמית, תשולם על ידי שני ההורים לפי חלקם היחסי בתמיכה הכלכלית של הילד; לא באו ההורים לידי הסכמה על הצורך בהוצאה זו, ימנה הרשם מתאם הורי שיכריע במחלוקת."

33 ד (א) "תמיכה כלכלית בילד 18"
 מלאו לילד 18 והוא משרת בשירות חובה או בשירות לאומי, יופחת משיעור התמיכה

הכלכלית שהוא זכאי לה שכרו.

(ב) מלאו לילד 18 שנים והוא עובד למחייתו או

יכול לעבוד למחייתו, יופחת משיעור התמיכה הכלכלית שהוא זכאי לה שכרו.

(ג) מלאו לילד 18 שנים, והילד משרת שירות חובה או בשירות לאומי, יופחת מחצית (1/2) משיעור הוצאות הילד שהוא זכאי להן מההורה המשלם, עד למועד סיום שירותו בחובה או בשירות לאומי.

(ד) מלאו לילד 18 שנים, יעביר ההורה המשלם את שיעור הוצאות הילד, ישירות לילד ו/או לחשבון הבנק שעל שם הילד."

1. תיקון סעיף 6 "היקף המזונות" בחוק העיקרי, סיפת סעיף 6 "לפי מחסורו של הזכאי ויכולתו של החייב" – תימחק.

2. הוספת סעיף 6א בחוק העיקרי, אחרי הסעיף 6 יבוא:

"בקשה לתמיכה 6א (א) ילד, הורה או שני ההורים, רשאים להגיש לרשם בית המשפט לענייני משפחה (להלן – "הרשם") בקשה לקביעת שיעור התמיכה כלכלית שכל הורה חייב בו; השר יקבע בתקנות טופס לבקשה ואת המסמכים שיש לצרף לביסוס הבקשה (להלן – "הבקשה")."

(ב) היה מגיש הבקשה אפוטרופוס של הילד, יצרף לבקשה את המסמכים המוכיחים את היותו האפוטרופוס של הילד."

3. הוספת סעיף 6ב בחוק העיקרי, אחרי הסעיף 6א יבוא:

"קבלת הבקשה על-ידי 6ב (א) מצא הרשם כי הבקשה לא מולאה כנדרש, רשאי הוא לדחותה; דחה הרשם את הבקשה יודיע על כך למגיש הבקשה בהודעה מנומקת תוך שבעה ימים ממועד הגשתה.

(ב) הוגשה הבקשה על ידי הורה אחד ישלח הרשם להורה השני, בתוך שבעה ימים מיום הגשתה, הודעה להורה השני למתן תשובה לבקשה בקשה; השר יקבע בתקנות טופס לתשובה ואת המסמכים שיש לצרף לביסוס התשובה (להלן – "התשובה")."

(ג) לא נמסרה לרשם תשובה בתוך שבעה ימים מיום המצאתו להורה, ישלח הרשם אזהרה להורה, כי יראו אותו כחייב בשיעור התמיכה כלכלית בהתאם לבקשה, אלא אם כן ימציא את התשובה בתוך שבעה ימים נוספים.

(ד) נטען בתשובה כי המשיב אינו הורה של הילד,
יראו בהצהרה שבטופס כתובענה לקביעת קשר
משפחה; הרשם יעביר את התובענה לבית
המשפט לענייני משפחה וההורה השני יהיה
המשיב בתובענה.

הוספת סעיף 6ג .4. בחוק העיקרי, אחרי הסעיף 6ב יבוא:

"קביעת התמיכה הכלכלית"
6ג (א) שופט בית המשפט לענייני משפחה יקבע את
שיעור התמיכה הכלכלית ואת חלוקת הוצאות
הילד בין ההורים על פי התוכנית ההורית
שהוסכמה בין ההורים או לפי קביעת בית
המשפט, הבקשה והתשובה; טענה על פיה יש
לסטות משיעור התמיכה הכלכלית כאמור
להלן, תידון בפני בית המשפט.

(ב) נוכח בית המשפט כי אין התאמה בין הנתונים
על הכנסות הורה בין הבקשה לבין התשובה,
רשאי הוא לקבל מידע על הכספים והרכוש שק
כל הורה מידי כל גורם המנוי בסעיף 7א
ובתוספת השנייה לחוק הוצאה לפועל,
התשכ"ז-1967 (להלן "מידע"); בית המשפט
יקבע על פי המידע שקיבל אם הנתונים על
הכנסות הורה מתאימות יותר לבקשה או
התשובה ועל פי הנכון מבינם יקבע את שיעור
התמיכה הכלכלית שכל הורה חייב בו.

(ג) נתונים על הכנסות הורה בבקשה או בטופס
המצאת פרטים וכן מידע יהיה חסוי בפני כל
אדם, וכן מידע על הורה אחד יהיה חסוי כלפי
ההורה השני, למעט כלפי הרשם או השופט.

(ד) חל שינוי של לפחות עשרה אחוזים בהכנסות
הורה או שינוי בימי ההורות, רשאי מבקש
להגיש בקשה לעדכון שיעור התמיכה
הכלכלית."

הוספת סעיף 6ד .5. בחוק העיקרי, אחרי הסעיף 6ג יבוא:

"ערר על החלטת 6ד (א) הרואה עצמו נפגע מהחלטת הרשם רשאי להגיש
הרשם" ערר לבית משפט (להלן – "הערר").

(ב) בית המשפט הדן בערר רשאי להגדיל או
להקטין את שיעור התמיכה הכלכלית, אם מצא
כי נפלה טעות בקביעת הרשם.

"פניה לבית המשפט" 6ה (א) היה ילד או הורה סבור כי בשל נסיבות חריגות ויוצאות מן הכלל יש להגדיל או להקטין את שיעור התמיכה הכלכלית, רשאי הוא לפנות לבית המשפט בבקשה מנומקת לשנות את שיעור התמיכה הכלכלית.

(ב) בית המשפט רשאי להגדיל או להקטין את שיעור התמיכה הכלכלית אם סבר שמן הצדק לעשות כן, בין היתר, אם נוכח כי התקיימה אחת מהנסיבות הבאות:

- (1) הורה נמנע מלהשתכר לפי מירב יכולת ההשתכרות שלו תוך התעלמות מצרכי הילד;
- (2) הכנסותיו של הורה בבקשה או בתשובה אינן משקפות את הכנסותיו בפועל;
- (3) להורה הוצאות מיוחדות בשל היותו בעל מוגבלות;
- (4) לילד הוצאות מיוחדות בשל היותו בעל מוגבלות;
- (5) להורה ילדים ממשפחה אחרת.

בסעיף 7 לחוק העיקרי, בסיפה יבוא "למעט בקביעת שיעור התמיכה הכלכלית בילד".

1. תיקון סעיף 7 "חייבים אחרים"

בסעיף 9 לחוק העיקרי, בסיפה יבוא למעט בקביעת שיעור התמיכה הכלכלית בילד".

1. תיקון סעיף 9 "פטור ממזונות"

בסעיף 10 לחוק העיקרי, בסיפה יבוא "למעט בבקשה לקביעת תמיכה כלכלית זמנית לילד על-פי סעיף 23 לחוק".

תיקון סעיף 10

סעיף 12(א) לחוק העיקרי יימחק, ובמקומו יבוא:

1. תיקון סעיף 12 (א) "הסכמים בדבר מזונות"

"הסכם בין ההורים" 12(א) (1) הסכם בין הורים הפוגע, במישרין או בעקיפין, בזכות ילד לתמיכה כלכלית לפי חוק זה – בטל. בעניין התמיכה הכלכלית"

(2) הסכם בין הורים לתשלום או להחזר חלק שהורה חייב בו משיעור התמיכה הכלכלית, כולו או חלקו – בטל.

(3) לעניין סעיף קטן (2), אין נפקא מינה אם ננקטה בהסכם לשון שיפוי, ערבות, קבלנות או כל לשון אחרת."

1. תיקון סעיף 19(ב) "בסעיף 19(ב) בחוק העיקרי, בסיפה יבוא: "למעט הדין האישי שלא יחול על תמיכה כלכלית בילד".

1. הוספת סעיף 21

"מחיקה מרשימת ענייני 21. "בענייני המצב האישי שבסימנים 51, 52 ו-54 לדבר המעמד האישי" המלך במועצתו על ארץ ישראל, 1922 - 1947 לא יכללו מזונות ילדים"

1. הוספת סעיף 22

"הורות ללא הסכמה 22. (א) לא יעשה אדם שימוש בזרעו של אדם אחר משותפת (אב בעל כורחו)" לצורכי התעברות והולדת ילד, בניגוד לרצונו וללא הסכמתו המפורשת של בעל הזרע טרם ההתעברות ו/או קבלת הסכמתו המפורשת במהלך ההריון, ורשאי בעל הזרע להגביל את תנאי השימוש בזרעו.

(ב) נוכח בית המשפט כי התעברות והולדת הילד נעשו בניגוד לרצונו והסכמתו של ההורה בעל הזרע, ישא ההורה האחר באחריות מוגברת בנטל התמיכה הכלכלית, באופן שיחויב בשיעור העולה על מחצית (1/2) משיעור ההוצאות שחב בהם לפי סעיף 33 לחוק."

1. הוספת סעיף 23

"הסדר תמיכה כלכלית 23. הורה או ילד רשאי לבקש מהרשם לקבוע לאלתר הסדר תמיכה כלכלית זמנית; הרשם ידון בבקשה בתוך 48 שעות מהגשתה ויתבסס בקביעתו על מירב המידע המצוי בידיו, ויביא בחשבון את טובת הילד כשיקול ראשון במעלה, ובכלל זה יתחשב, בין השאר, בקריטריונים בהתאם לאחריות ההורית.

הסדר התמיכה הכלכלית הזמנית יהיה בתוקף עד הדיון הראשון, אז הוא ייבחן מחדש.

1. הוספת סעיף 24

"הפרת קביעת התמיכה 24. (א) הפר הורה קביעת התמיכה הכלכלית, רשאי הכלכלית" ההורה השני וכן רשאי ילד, לבקש מהרשם או מבית המשפט, לפי הענין, לקבוע תמיכה כלכלית שונה, וכן להורות על נקיטת אמצעים אלה:

(1) חיוב ההורה שהפר את קביעת התמיכה הכלכלית בתשלום פיצויים לילד או להורה השני, לרבות פיצויים בשל נזק שנגרם למי מהם, ולחילופין הקטנת התמיכה הכלכלית ו/או ביטולה;

(2) שינוי קביעת התמיכה הכלכלית;

(ב) סעיף קטן (א) אינו בא לגרוע מסמכותו של בית המשפט לפי פקודת ביזיון בית המשפט.

(ג) הוגשה תלונה במשטרה ו/או נמסר מידע כוזב לרשויות הרווחה ו/או הוגשה בקשה לצו הגנה או צו הטרדה מאיימת או צו להרחקת הורה מילדו, על-ידי הורה או ילד כנגד ההורה האחר, ונתקבלה החלטה שלא להעמיד לדין או נדחתה הבקשה בבית המשפט, לפי הענין, כנגד ההורה האחר, יחול על הצד המפר האמור בסעיף 24(א).

פרק א': תיקונים עקיפים

1. תיקון חוק בתי דין דתיים בסעיף 9 לחוק שיפוט בתי דין רבניים ולאחר המילים "או בפקודת הירושה" יבוא "או בתביעת לתמיכה כלכלית בילד לאחר ששני ההורים הביעו הסכמתם לכך".

2. תיקון דבר המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1922 עד 1947, לא יכללו מזונות ילדים. בענייני המצב האישי שבסימנים 51, 52 ו-54 לדבר המלך במועצה על ארץ ישראל, 1922 עד 1947.

פרק ב': תחילה והחלת חיקוקים

3. תחילה (א) תחילתו של חוק זה 30 ימים מיום פרסומו. (ב) אין באמור בסעיף (א) קטן, כדי לגרוע מזכותו של הורה שבעניינו ניתן פסק דין לענין מזונות, לפני כניסתו לתוקף של חוק זה, להגיש בקשה בהתאם לחוק.

דברי הסבר

כללי

הצעת החוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) (זכות הילד לתמיכה כלכלית), התשע"ה-2015 (להלן – "התיקון המוצע"), מבטא את עיקרון השוויון באחריות ההורים לשאת בנטל התמיכה כלפי ילדיהם, בהתבסס על המלצות הועדה לבחינת נושא מזונות הילדים במדינת ישראל, בראשותו של פרופ' פנחס שיפמן (להלן – "ועדת שיפמן") שמונתה על-ידי שר המשפטים דאז, מר חיים רמון וביום 20 בספטמבר 2012 פרסמה את המלצותיה.

התיקון המוצע נועד להסדיר את חלוקת האחריות הכלכלית באופן שווה בין שני ההורים. אינטרס מובהק של המדינה, הן לאור התועלת הגלומה בכך למדינה והן, ובראש ובראשונה, לאור התועלת לילדי ישראל. התיקון המוצע נועד ליישם את מחויבות המדינה לפי אמנת האומות המאוחדות בדבר זכויות הילד לתמיכה כלכלית מהוריו, אשר אושרה על ידי עצרת האומות המאוחדות ביום כ"ב בחשוון התש"ן (20 בנובמבר 1989), אושרה בידי מדינת ישראל ביום כ"ד באב התשנ"א (4 באוגוסט 1991) ונכנסה לתוקף, לגבי ישראל, ביום כ"ה בחשוון התשנ"ב (2 בנובמבר 1991) (להלן – "האמנה").

בסעיף 27 לאמנה נקבע כי: "1. המדינות החברות מכירות בזכותו של ילד לרמת החיים ההולמת את התפתחותו הגופנית, הנפשית, הרוחנית, המוסרית והחברתית. 2. להורי הילד או לאחרים האחראים לו האחריות הראשונית להבטיח, ככל שמאפשרים יכולתם ואמצעיהם הכספיים, את תנאי המחיה הנדרשים להתפתחות הילד. 3. המדינות החברות, ..., ויספקו במקרה הצורך עזרה חומרית ותוכנית סיוע במיוחד באשר לתזונה, ביגוד ודיוור. 4. המדינות החברות ינקטו צעדים נאותים להבטיח גביית מזונות עבור הילד מאת הוריו או מאת אנשים אחרים הנושאים באחריות כספית לגביו, הן בתחום המדינה החברה, והן מחוצה לה...".

האמנה קובעת שלילד זכות יסוד לתמיכה כלכלית, שתאפשר לו להתפתח כאדם עצמאי, לפי צרכיו האינדיבידואליים. לכן, הילד בעל זכויות כלפי הוריו, כשעל ההורים האחריות לגידולו, להתפתחותו ולמימוש זכויותיו (סעיף 18 לאמנה). בהתאם לכך, ההורים נושאים ב"אחריות הורית" למימוש זכויותיהם של ילדיהם, כשטובת הילד תהיה אצלם שיקול ראשון במעלה. זאת, לעומת המצב המשפטי הנוהג כיום, ולפיו הורים הם האפוסטרופוסים הטבעיים של ילדיהם הקטינים, לפי סעיפים 14 ו-15 לחוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופוסות, התשכ"ב-1962 (להלן – "חוק הכשרות המשפטית").

בשנים האחרונות, אנו עדים למגמות חדשות בדיני משפחה, בנסיון לתקן את האפליה בתוך התא המשפחתי לעניין שוויון בזכויות ובחובות של האב והאם כלפי ילדיהם: בדיני מזונות ילדים ובדיני החזקת ילדים. נושבות רוחות חדשות מזה תקופה ארוכה בבתי המשפט לענייני משפחה, הגוף השיפוטי האמון על דיני משפחה, ואלו נדרשים לפתרונות יצירתיים במטרה להוביל לשוויון המירבי האפשרי בנשיאה בעול דמי המזונות תוך צמצום מעגל הצרכים ההכרחיים למינימום והגדלת היקף החיובים "מדין צדקה" שפרעונם חל על שני ההורים על פי יכולתם; אך אין די בכך, ומתחייב תיקון חקיקתי.

מגמות אלה מתחייבות נוכח התמורות הרבות שחלו בהקשר לשוויון המגדרי, בכלל, והשינויים שחלו בתא המשפחתי המסורתי בעידן המודרני, בפרט, ולרבות אך לא רק, יציאת נשים לשוק העבודה והגדלת מקורות ההכנסה, מחד, ונטילת חלק פעיל יותר של הגבר בגידול הילדים והרתמות לגידולם וחינוכם, מאידך.

לכך יש להוסיף את התהליך שהתעורר על רקע אימוץ עקרונות היסוד של אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, 1989 והמשכו בהגשת "דו"ח הוועדה לבחינת עקרונות יסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה",

בראשות כב' השופטת סביונה רוטלוי, משנת 2003 (ועדת רוטלוי), אליו הצטרף "דו"ח הוועדה הציבורית לבחינת ההיבטים המשפטיים של האחריות ההורית בגירושין", בראשות פרופ' דן שניט (ועדת שניט), אשר עסק באחריות של ההורים. להשלמת התהליך מונתה ועדת שיפמן על מנת לבחון את דרכי היישום בעניין האחריות ההורית למזונות, הדרכים לקיים את חובת המדינה לסייע להורים במימוש אחריותם ולדאוג לגבייתם, תוך נסיון להגיע לאחידות בפסיקת המזונות וחלוקתם בין ההורים.

תיקון סעיף 1א והוספת הגדרות –

1. **הגדרת "ילד"** קובעת, בדומה לנוהג במדינות רבות, כי יש לחייב הורה בתמיכה כלכלית בילדו עד לגיל 21 שנים. במציאות הישראלית ילדים ממשיכים לחיות בבית ההורים גם בגילאים אלו. מציאות זו מחויבת שגם ילד בגיר יהיה זכאי לתמיכה כלכלית. מוצע להשתמש במונח "ילד" במקום המונח "קטין" שבחוק הכשרות המשפטית. המונח "קטין" מדגיש את היעדר כשרותם המשפטית של הילד כבסיס לנוקקות שלהם לאפטרופסות הוריהם. לעומת זאת, המונח "ילד" מבטא את היחסים המשפחתיים הטבעיים בינו לבין הוריו, אשר אחריותם לזכויותיו נובעת מהיותו ילד. בהתאם להמלצת ועדת שיפמן, חובת ההורים לזון את ילדיהם אינה מסתיימת בגיל 18 שנים ו/או סיום לימודי התיכון. הילד זכאי למזונות עד הגיעו לגיל 21.
2. **הגדרת "אחריות הורית"** קובעת, כי להורים האחריות, יחד ולחוד, להחליט ולפעול בענייניו של ילד, לממש את זכויותיהם ולייצגם, בדרך ההולמת את טובת הילד כשיקול ראשון במעלה.
3. **הגדרת "הכנסה"** קובעת את המקורות הכספיים של הורה שעל פיהם ייקבע שיעור התמיכה הכלכלית שהורה מחויב להעניק לילדו. בהגדרת "הכנסה" נכלל השווי הכספי של מגורים בדירה מגורים – בין שהיא בבעלותו של ההורה ובין שהיא היתה דירת מגורים של ההורים לפני שנפרדו, שעל פי סעיף 40א לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969 אחד ההורים ממשיך לגור בה עם הילדים. שווי כספי זה יתווסף להכנסתו של ההורה, כדי להעמיד במצב שווה הורה שמשלם שכר דירה למגוריו להורה המתגורר בדירה בבעלותו.
4. **הגדרת "הורה"** קובעת מי שלפי סעיף 2(א)(9) לחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965 הוא הורה לילד או מי שלפי סעיף 41(1) או 6(1)(ט) לחוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995 נקבע כי הוא הורה או שבת המשפט קבע שהוא נושא באחריות הורית לילד.
5. **הגדרת "הוצאה"** קובעת לרבות הוצאה של הורה להחזקתו של ילד במסגרת טיפולית בשעות העבודה של אותו הורה;
6. **הגדרת "יום הורות"** קובעת את מסגרת הזמן שבו על הורה לממש את אחריותו ההורית – לטפל בילדו ולחנכו תוך קיום קשר אישי, ישיר וסדיר עמו – שבשלו הוא זכאי לקבל חלק מהתמיכה הכלכלית עבור הוצאות הילד.
7. **הגדרת "שכר טיפול"** קובעת כי הערך הכספי לשעת טיפול שהורה מעניק לילד לפי השיעור התמיכה הכלכלי (בהתאם לנוסחה), יחושב לפי השכר המקובל לשעה במסגרת טיפולית.
8. **הגדרת "מסגרת טיפולית"** קובעת כי שר המשפטים יקבע בתקנות את סוגי המסגרות הטיפוליות ואת חישוב שכר הטיפול.
9. **הגדרת "ילד בעל צרכים יחודיים"** – אדם שהוא נכה כמשמעו בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשנ"ה-1995, חולה נפש כמשמעותו בחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991, או מפגר כהגדרתו בחוק

הסעד (טיפולים במפגרים), התשכ"ט-1969, ובשל נכותו, מחלתו, או מוגבלותו אינו מסוגל לכלכל את עצמו ואין לו הכנסה ממקור אחר כדי מחייתו.

תיקון סעיף 3 לחוק העיקרי –

סעיף זה מעגן בחוק את זכות הילד לתמיכה כלכלית מהוריו, על פי סעיף 27 לאמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, 1989 (להלן – "אמנת האו"ם"), שקובעת:

1. המדינות החברות מכירות בזכותו של ילד לרמת החיים ההולמת את התפתחותו הגופנית, הנפשית הרוחנית, המוסרית והחברתית.

2. להורי הילד או לאחרים האחראים לו האחריות הראשונית להבטיח, ככל שמאפשרים יכולתם ואמצעיהם הכספיים, את תנאי המחיה הנדרשים להתפתחות הילד.

3. המדינות החברות, בהתאם לתנאיהם הלאומיים ואמצעיהן, ינקטו צעדים נאותים לסייע להורים האחראים לילד לממש זכות זו, ויספקו במקרה הצורך עזרה חומרית ותוכנית סיוע במיוחד באשר לתזונה, ביגוד ודיוור.

4. המדינות החברות ינקטו צעדים נאותים להבטיח גביית מזונות עבור הילד מאת הוריו או מאת אנשים אחרים הנושאים באחריות כספית לגביו, הן בתחום המדינה החברה, והן מחוצה לה. מקום שאדם הנושא באחריות כספית לילד מתגורר במדינה אחרת מזו של הילד, יקדמו המדינות החברות הצטרפות להסכמים בינלאומיים או התקשרות בהסכמים כאלה וכן קביעת הסדרים נאותים אחרים.

האמנה קובעת שילד זכות יסוד לתמיכה כלכלית, שתאפשר לו להתפתח כאדם עצמאי, מהבחינות הגופנית, הנפשית, הרוחנית, המוסרית והחברתית, לפי צרכיו האינדיווידואליים. החבות בתמיכה כלכלית חלה, בראש ובראשונה על הוריו של הילד, כחלק מאחריותם ההורית למימוש זכותו העצמית של הילד מכוח אמנת האו"ם. היא חלה על כל הורה מעצם היותו הורה, ללא הבחנה של מין, דת, נתינות, הקשר בין הילד לבין ההורה או היחסים המשפטיים בין ההורים. בנוסף, לפי העיקרון שבסעיף 18 לאמנת האו"ם:

"המדינות החברות יעשו כמיטב מאמציהן להבטיח הכרה בעקרון כי לשני ההורים אחריות משותפת לגידול הילד והתפתחותו. להורים, או, לפי העניין, לאפוטרופוסים החוקיים, אחריות בסיסית לגידול הילד והתפתחותו. בראש מעיניהם תעמוד טובתו של הילד". חובת ההורים היא אפוא, להבטיח שהילד יקבל את מלוא התמיכה הכלכלית והיותו וטובת הילד מחייבת את ההורים כשיקול ראשון במעלה, שהורה לא יוותר על זכותו של ילד לקבל מההורה השני את חלקו בתמיכה הכלכלית בשל עניין שלו.

לפי הדין הנוהג בישראל החיוב במזונות ילד וההורה שחייב בהם נקבע לפי הדין האישי החל על ההורים. על כן זכות ילד למזונות מתבססת בעיקר על דיני הנישואין. לכן החיוב במזונות הילד שמקובל נובע מהתחייבות של ההורים בהסכם הנישואין לדאוג לפרנסת ילדם – מעין חוזה לטובת צד שלישי. לפיכך, בדין היהודי שילד זכאי למזונות אף אם הוריו אינם נישואים, חיוב ההורים מושתת על דיני צדקה. לעומת זאת, זכות הילד לתמיכה כלכלית היא זכות עצמאית של הילד וחלה על כל הורה מכוח האחריות ההורית, כאמור בסעיף 27 לאמנת האו"ם. לפי סעיף זה, התמיכה הכלכלית צריכה להלוו את רמת החיים ההולמת את התפתחות של הילד. על כן קובע החוק, כי כלל המקורות הכספיים שעומדים לרשות הוריו לפרנסת עצמם צריכים לעמוד גם לרשות ילדם. וכן, הורה אינו יכול להימנע מלמלא את מחויבותו לתמיכה כלכלית בשל כך שהוא ימנע מלהפיק הכנסות.

הוספת סעיף 33 לחוק העיקרי –

שיעור התמיכה הכלכלית נקבע על פי נוסחה מבוססת על מחקר כלכלי שערך חבר הוועדה, פרופ' ראובן גרונאו שבדברי ההסבר לתוספת, שאומדת, בצורה אובייקטיבית את עלות ההוצאה הכספית לגידול ילד בהתאם להכנסות הוריו. הנוסחה קובעת, על יסוד נתונים סטטיסטיים של הוצאות משקי הבית בישראל, את העלות הכספית של גידול ילד כמפורט בטבלה שבתוספת. נוסחאות שכאלה הינן במדינות רבות כלי מקובל לקביעת שיעור התמיכה הכלכלית בילדים.

יתרונותיה של הנוסחה הינן בהירות, וודאות, אחידות, שקיפות, עדכון שוטף ואי תלות בהחלטה שיפוטית או מנהלית. כמו כן היא מאפשרת להורים להיערך מבעוד מועד למצבם הכלכלי החדש עם פרידתם. בפרט, היא מוציאה את נושא שיעור התמיכה הכלכלית בילד ממכלול הסכסוכים בין הורים שנפרדים, שהתדיינות ביניהם בעניינים הנוגעים לילד משליכה במישרין על טובת הילד – במיוחד על שמירת הקשר בין הילד והורה.

קיומה של נוסחה מאפשר את קביעת התמיכה הכלכלית באופן פשוט ויעיל, לרוב ללא צורך בהתדיינות, באמצעות רשם בית המשפט.

חשוב לציין, כי קיימת הסתייגות של מנסחת ההצעה למספר פרמטרים שנקבעו על-ידי הוועדה לענין הנוסחה –

1. חישוב הכנסת ההורים חושב לפי הכנסה חודשית ברוטו, ולא נטו כפי שנוהג בית המשפט. חשוב להדגיש כי בהתאם להלכה הפסוקה, קיימות הפרשות משכר הברוטו, המעוגנות בדין ויש להתחשב בכך.

2. הנוסחה מתיימרת לקבוע מדד אובייקטיבי לעלות הילדים בתא המשפחתי, בהתאם להכנסת משק בית מאוחד. אלא מאי, אין בנוסחה כל התייחסות למשק בית שחל בו פרוד, והמשמעות הנובעת מכך הינה הגדלה בהוצאות המחייה וכלכלת ההורה וילדיו.

3. הנוסחה אינה מתייחסת באופן מפורש ל"הוצאות טיפוליות", רכיב בעל חשיבות גבוהה ומשמעותית.

סעיף קטן (ב) מבטא את עמדת הוועדה שמן הנכון להוסיף לחישוב ההכנסה של הורה את עלות השכר עבור טיפול שהורה השני מעניק לילד, שעדיין לא מלאו לו 12 שנים או לילד עם מוגבלות אף שגילו יותר מ-12 שנים, לכל שעה בשעות העבודה המקובלות, משעה 8 עד לשעה 17. במצבים אלה ילד אינו יכול להישאר לבד והוא זכאי לטיפול והשגחה באותן שעות, לכן יש לראות את הורה שנמנע מלעבוד באותן שעות כדי לטפל בילד כמי שזכאי לשכר. זכאות ההורה לשכר עבור הטיפול בילד נותנת הכרה ערכית של החברה בתרומה המוסרית והכלכלית של גידול הילדים. על פי החוק המוצע יתווסף שכר הטיפול להכנסה של ההורה השני לצורך חישוב התמיכה הכלכלית שהוא חייב לילדו, מכיוון שהוא חסך מחצית מעלות שכירת מטפל, שכן ההורה שטיפל בילד נשא בה. בדרך זו תבוא לידי ביטוי התרומה הכלכלית שתורם הורה למשפחה כשהוא מטפל בילד ואינו יוצא לעבודה באופן מלא או חלקי.

שכר הטיפול יחושב לפי השכר המקובל לשעת טיפול במסגרת טיפולית. שכר הטיפול יהיה עבור הטיפול בילד אחד או יותר, משום שזכות הילד לטיפול הינה כחלק מהמשפחה ולא לכל ילד בנפרד.

בניגוד להצעת הוועדה, קיימת הסתייגות בקביעת רף הגיל לעניין "דמי טיפול" על 12 שנים, בעוד שעל פי ההלכה הפסוקה הגיל עומד על 8 שנים. פער השנים גורם לחריגה משמעותית לענין חישוב אומדן התמיכה הכלכלית בילד.

סעיף קטן (ג) קובע כי ילד זכאי למלוא שיעור התמיכה הכלכלית מהוריו גם כאשר הוא זכאי לגמלה בשל

מוגבלות. הגמלה אינה מפחיתה מזכאותו לתמיכה כלכלית משום שהגמלה נועדה לתת מענה לצרכים המיוחדים של הילד בשל המוגבלות.

הוספת סעיף 3ג לחוק העיקרי –

הסעיף קובע כי שיעור התמיכה הכלכלית תתחלק בין ההורים לצורך הוצאות הילד לפי הזמן שהם אחראיים לטיפול בילד על פי ימי ההורות שכל אחד מטפל בילד.

הסעיף מבחין בין שני מצבים: הראשון, כאשר הורה אחד מטפל בילד עד שני ימי הורות בשבועיים וההורה השני מטפל בילד 10 ימים או יותר בשבועיים. השני, כאשר כל הורה מטפל בילד חמישה ימי הורות בשבועיים או יותר. החוק מניח, בדומה למקובל במדינות אחרות, שלהורה שמטפל בילד במשך פחות מחמישה ימים בשבועיים אין הוצאות ניכרות בגין הטיפול בילד. רק מחמישה ימי הורות ומעלה, מוציא ההורה הוצאה כספית ישירה ומשמעותית בגין הטיפול בילד. הוצאה זו באה לידי ביטוי הן בדאגה לדיור, שיאפשר לילד לחוש בביתו והן בהוצאות קבועות שהורה מוציא לצרכי הילד.

במצב הראשון, חלקו של כל הורה בתמיכה הכלכלית בילד יחושב על פי חלוקת הכנסות בלבד. בשני, חלוקת ההוצאות תחושב גם על פי מספר ימי ההורות שכל הורה מטפל בילד.

מעבר הכספים בין ההורים ייעשה על פי נוסחה שהינה מכפלה בין שיעור התמיכה הכלכלית שמסומנת ב-X, החלק באחוזים של ההורה בהכנסות שלהם יחד, שמסומן ב-Y, שממנו יוחסר החלק באחוזים של ימי ההורות שאותו הורה מטפל בילד לפי הטבלה המסומנות ב-Z, לכן, הורה שחלקו בהכנסות גבוה יותר מחלקו בימי ההורות יעביר להורה השני את חלקו בתמיכה הכלכלית.

למרות המלצת הועדה, קיימת הסתייגות לענין חישוב "אחוז הוצאות הילד" כאשר ההורה מטפל בילד עד ארבעה ימי הורות. ברי ונהיר, כי קיימת משמעות להמצאות הילד, לפחות 3 ו/או 4 ימים אצל אחד מההורים.

סעיף קטן (ב) מבקש לקבוע מנגנון להסדרת חילוקי-דעות בין ההורים לגבי הוצאות חריגות לצרכים בריאותיים או חינוכיים בלתי צפויות מראש או חד-פעמיות, אינן נכללות בשיעור התמיכה הכלכלית. בהוצאות אלו יישאו ההורים לפי חלקם היחסי בתמיכה הכלכלית של הילד.

הוספת סעיף 3ד לחוק העיקרי –

סעיף (א) קובע, כי כאשר ילד בגיר משרת בשירות חובה, בשירות לאומי או עובד למחייתו או שהנסיבות מאפשרות לו לעבוד למחייתו, יש להפחית את הכנסתו או את הכנסתו הפוטנציאלית משיעור התמיכה הכלכלית שהוא זכאי לה.

סעיף (ב) קובע, כי כאשר בגיר עובד למחייתו והכנסתו היא בשיעור התמיכה הכלכלית או עולה עליה, הוא לא יהיה זכאי לתמיכה כלכלית.

סעיף (ג) קובע את שיעור התמיכה הכלכלית שחלה על ההורים של ילד בגיר. ההורה המשלם ידרש לשלם מחצית מהוצאות הילד שעליו לשלם, כאשר סכום זה יהיה צמוד למדד בעת חתימת ההורים על הסכם ההורות או הסדר ההורות. במצב הקיים, מחויב ההורה המשלם (האב), בהתאם להלכה הפסוקה, לשאת בתשלום של 1/3 מגובה דמי המזונות שנקבע בהסכם בין ההורים או על פי פסק הדין שניתן בבית המשפט.

סעיף (ד) קובע, שתשלום חלקו של ילד בגיר בהוצאות הילד ישתלם ישירות לילד וימסרו אישית לידי או יופקדו בחשבון הבנק שעל שמו. גם במקרים בהם אין לילד הבגיר חשבון בנק, כחלק מהאחריות ההורית,

על ההורים לוודא המצאות חשבון על שם הילד, מתוך ראייה על שמירת נכסיו של הילד הבגיר.

הוספת סעיף 6א לחוק העיקרי –

סעיף (א) מורה כי במקרים בהם קיימת מחלוקת בין ההורים ו/או הילד בקביעת גובה ההכנסות של מי מההורים לצורך קביעת שיעור גובה התמיכה הכלכלית, רשאים הילד או הורה או שני ההורים, להגיש לרשם בית המשפט לענייני משפחה בקשה לקביעת שיעור התמיכה הכלכלית שכל הורה חייב בו; השר יקבע בתקנות טופס לבקשה ואת המסמכים שיש לצרף לביסוס הבקשה.

סעיף (ב) מורה, כי במקרים ואפוטרופוס מטעם הילד מגיש את הבקשה, עליו לצרף לבקשה את המסמכים המוכיחים את היותו האפוטרופוס של הילד.

הוספת סעיף 6ב לחוק העיקרי –

סעיף (א) קובע כי במידה ומגיש הבקשה לא מילא את טופס הבקשה כנדרש, רשאי הרשם לדחותה. החליט הרשם לדחות את הבקשה, יודיע למגיש הבקשה תוך שבעה ימים בהודעה מנומקת.

סעיפים (ב) ו- (ג) קובעים את ההליכים הפרוצדורליים בעת הגשת הבקש על ידי אחד מההורים והמועדים בו נדרש ההורה האחר להשיב על הבקשה, באמצעות הטפסים היעודיים.

סעיף (ד) דן במקרה בו הצד המשיב מתכחש לאבהותו. במקרה זה לרשם אין שקול דעת, וכתב התשובה יומר כתובענה לקביעת קשרי משפחה, לבית המשפט.

הוספת סעיף 6ג לחוק העיקרי –

סעיף זה מבוסס על תפיסה שהורה שחייב בתמיכה כלכלית בילדו מחויב לנהוג בגילוי מלא בכל הנוגע להכנסותיו ורכושו, כי זכותו של ילדו לתמיכה כלכלית היא בהתאם להכנסות ההורה. לכן כאשר אין התאמה בנתונים על הכנסות הורה שהוגשו לרשם, בין הבקשה ובין התשובה, מסמיך החוק את הרשם לפנות לגופים מהם הוא יכול לקבל מידע על הכנסותיו, הוצאותיו ורכושו של הורה, בדומה לרשם הוצאה לפועל. היות ולהורים המידע הנכון על הכנסותיהם, שייטכן והרשם לא הצליח לקבל לגביהם מידע, יקבע הרשם לאור המידע שקיבל, האם הנתונים שפורטו בבקשה או בתשובה נכונים יותר ועל פי הנכון מבינם יקבע את שיעור התמיכה הכלכלית של כל הורה. בדרך זאת הסעיף יעודד הורים למסור מידע מלא על הכנסותיהם כדי שילדם לא יפגע מהסכסוך שביניהם. כדי להבטיח גילוי מלא הסעיף גם קובע חיסיון על המידע שנמסר לרשם.

בנוסף, הצעת הועדה לשנות את שיעור התמיכה הכלכלית כאשר חל שינוי בשיעור 10% בהכנסת ההורים, המייתרת את הצורך להפעלת שיקול דעת שיפוטי במסגרת מבחן "שינוי נסיבות מהותי".

הוספת סעיף 6ד לחוק העיקרי –

סעיף זה קובע כי לכל אחד מהצדדים שהגיש את הבקשה לקביעת שיעור התמיכה הכלכלית בפני הרשם, עומדת הזכות להגיש ערר לבית המשפט.

הוספת סעיף 6ה לחוק העיקרי –

חרף הרצון לצמצם את ההתדיינות בעניין שיעור התמיכה הכלכלית על ידי קביעת נוסחה, שברוב המקרים

תיושם על ידי בית המשפט, מוצע להסמיך את בית המשפט, בנסיבות חריגות ויוצאות מן הכלל, לסטות מן הנוסחה. זאת, כשנוכח כי להורה הכנסות שעולות על מה שנראה מן המידע שהתקבל, שההורה נמנע ללא טעם מוצדק מלהשתכר או לעבוד בהתאם ליכולתו תוך התעלמות מצרכי הילד, שיש לנכות מהכנסות ההורה הוצאות מיוחדות בשל כך שהוא בעל מוגבלות, שיש להעלות את שיעור התמיכה הכלכלית משום שהילד בעל מוגבלות. כמו כן כאשר להורה ילדים ממשפחה נוספת יש לאפשר לשנות את שיעור תמיכה הכלכלית לילדים ממשפחה קודמת משום שלכל ילד זכות שווה לתמיכה כלכלית.

תיקון סעיף 12א לחוק העיקרי –

סעיף זה נועד להבטיח כי הורים לא יפגעו בזכות הילד לתמיכה כלכלית בהסכם שהם מגיעים אליו בעת גירושיהם. תופעה זאת שכיחה בעת שההורים שמעוניינים להגיע להסכם גירושין מוותרים על זכותו של ילדם למזונות, משום שהם מבקשים לסיים את מערכת היחסים ביניהם. לעיתים פסלו בתי המשפט סעיפי שיפוי וערבות שנועדו לפטור הורה מחובתו לשלם מזונות לילדו, מחמת פגיעתם בטובת הילד. אך, לעיתים, גרסו בתי המשפט שהסכם המצמצם את חובתו של האב במזונות ומטיל אותה על האם ייאכף לאחר שהילד יתבגר. עם זאת, לא שללו אפשרות פנייה מיידית של האב לצד שלישי המשמש כערב, וזאת על פי שאפשרות זו עלולה להרתיע את האם להגיש בשם הילד תביעה למזונות.

נקודת המוצא של הסעיף היא, שהיות וזכותו של הילד לתמיכה כלכלית היא זכות עצמאית, על החוק להבטיח שההורים לא יוכלו לקשור בינה לבין העניינים שהם מסדירים ביניהם בגירושין. לכן, קובע הסעיף, כי הורים אינם יכולים לסחור בזכות הילד בתמורה לויתורים או להישגים שלהם בסדר הגירושין. היות ומשמעות ההסכם המטיל חובת המזונות על אחד ההורים בלבד, או מפחית מחובת ההורה השני למזונות הילד, היא כי זכות הילד לתמיכה כלכלית עלולה להיפגע כתוצאה מההסדר שההורים הגיעו אליו, קובע הסעיף שהסכם שכזה בטל. הוראה שכזו לא תכביד על הסדר גירושין שיבטא איזון כלכלי בין ההורים. שכן, לפי הדין הנוהג חובת המזונות לסיפוק הצרכים ההכרחיים של הילד מוטלת בעיקר על האב. אולם לפי החוק המוצע התמיכה הכלכלית תוטל בשווה על שני ההורים – על פי הכנסותיהם וימי ההורות שלהם. על כן לא יהיה עוד מקום להורים לשנות את שיעור התמיכה הכלכלית שהורה חייב בו בילד או לקשור בינו לבין תנאי הגירושין.

הוספת סעיף 21 לחוק העיקרי –

לאור התפיסה בהצעת החוק שזכות הילד לתמיכה כלכלית היא זכות עצמאית שלו שאין לקשור אותה לענייני המעמד האישי, הן לצורך הדין החל בבתי המשפט והן בבתי הדין הדתיים. על כן יש למחוק אותו מדבר המלך במועצתו. יחד עם זאת, שימת הלב לכך שהצעת חוק זו לא ניתן ליישמה על הורים מוסלמים, באשר עומדת בניגוד לכללי הדין המוסלמי. יודגש, שהצעת החוק אינה פוגעת באפשרות שלבית דין דתית תהיה סמכות שיפוט בתמיכה הכלכלית של הילד כאשר יש לו סמכות לדון במזונות הילדים.

הוספת סעיף 22 לחוק העיקרי –

סעיף זה קובע כי במקרים בהם מוכיח הורה בבית המשפט כי הפך לאב בעל כורחו, תוטל אחריות מוגברת על ההורה האחר, האם, בנטל התמיכה הכלכלית, למצער, בשיעור 50% מגובה תשלום הוצאות הילד שעל ההורה, האב, לשאת בתשלומו.

בפתחם של הדברים נבקש להציג אקסיומה ברורה – עיקרון טובת הילד עומדת כערך עליון, ילד זכאי כי הן אביו והן אמו ידאגו לרווחתו הכלכלית, נוכח האחריות ההורית. על ערך השותפות שבהולדה, הלידה וההורות נאמר במקורותינו (תלמוד בבלי, מסכת נדה, דף לא עמוד א) – "שלושה שותפין יש באדם, הקב"ה ואביו ואמו". יפים דבריו של כב' הנשיא דאז אהרון ברק אשר הדגיש את ערך השותפות שבהורות (בע"מ 5082/05 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני, נבו) : "הורות בנויה על שותפות בין האם והאב החל בהתעברות, עובר בשלבי ההיריון והלידה והמשך בגידול הילד המשותף". ברי ונהיר כי ערך השותפות לא מתקיים מעת שהאב לא נתן את הסכמתו בטרם התעברות האם, ובוודאי מעת שהחליטה באופן חד-צדדי להתעבר ולהמשיך בהריון, בניגוד לרצונו ו/או הסכמתו. ברי ונהיר שאין המדובר בהורות "רגילה", בה יש כוונה ו/או הסכמה של ההורים להיות שותפים כהורים. עסקינן בהגדרת "הורות" שונה מן המקובל, בפרט על נסיבותיה, ועל כן יש להתייחס באופן שונה לחלוקת האחריות בין ההורים, בין היתר, בחלוקת נטל התמיכה הכלכלית עבור הילד, ובכלל הפרמטרים הקשורים באחריות של כל אחד מבין ההורים. חשוב להדגיש, הטלת אחריות מוגברת על ההורה, האם, בנשיאת התמיכה הכלכלית, באה מתוך השוואת מעמדו של הילד מאשה המחליטה להתעבר מתרומה בבנק זרע. ברי, כי אין שונות בגמירות דעתן של שתי הנשים, אלא שהילד של האחת אינו זכאי לתמיכה כלכלית, ואילו הילד של השניה – זכאי.

לפי הדין הנוהג בישראל החיוב במזונות ילד וההורה שחייב בהם נקבע לפי הדין האישי החל על ההורים. על כן זכות ילד למזונות מתבססת בעיקר על דיני הנישואין. לכן החיוב במזונות הילד שמקובל נובע מהתחייבות של ההורים בהסכם הנישואין לדאוג לפרנסת ילדם – מעין חוזה לטובת צד שלישי. לפיכך, בדין היהודי שילד זכאי למזונות אף אם הוריו אינם נישואים, אך חיוב ההורים מושתת על דיני צדקה. הגם שחוק זה מיתר את הדין האישי, ניתן לעשות היקש במקרה קיצוני וחריג זה, המהווה תופעה הרסנית וחולנית בחברתנו, שתוצאתה אחת – פגיעה בילדים שנולדים למציאות של אבות בעל כורחם.

הוספת סעיף 23 לחוק העיקרי –

סעיף זה בא להסדיר תמיכה כלכלית זמנית לילד עד למתן החלטה על ידי הרשם לגבי חלוקת שיעור התמיכה הכלכלית בין ההורים. הורה או ילד רשאי לבקש מהרשם לקבוע לאלתר הסדר תמיכה כלכלית זמנית; הרשם ידון בבקשה בתוך 48 שעות מהגשתה ויתבסס בקביעתו על מירב המידע המצוי בידיו, ויביא בחשבון את טובת הילד כשיקול ראשון במעלה, ובכלל זה יתחשב, בין השאר, בקריטריונים בהתאם לאחריות ההורית. תוקף ההסדר הזמני הוא עד הדיון הראשון בתיק.

הוספת סעיף 24 לחוק העיקרי –

לפי סעיף זה, במקרה של הפרת קביעת התמיכה הכלכלית על ידי הורה, רשאי ההורה השני, וכן רשאי ילדם, לבקש מרשם או מבית המשפט, לפי העניין, לקבוע תמיכה כלכלית שונה, וכן להורות על נקיטה באמצעים אלה: (1) חיוב ההורה שהפר את קביעת התמיכה הכלכלית בתשלום פיצויים לילד או להורה השני, לרבות פיצויים בשל נזק שנגרם למי מהם, ולחילופין הקטנת התמיכה הכלכלית ו/או ביטולה; (2) שינוי קביעת התמיכה הכלכלית;

סעיף (ג) מתייחס לסוגיית "תלונות השווא", הכוללת מגוון תלונות ובקשות המוגשות על ידי אחד ההורים ו/או הילד, לרבות תלונה במשטרה ו/או מסירת מידע כוזב לרשויות הרווחה ו/או הגשת בקשה לצו הגנה או צו הטרדה מאיימת או צו להרחקת הורה מילדו, אם במהלך החיים המשותפים כתא משפחתי או בעת

הליכי הגירושין או לאחריהם. תלונת השווא הפכה אמצעי לחימה טקטי של ההורה המעוניין לפגוע בהורה השני, וזאת כחלק מהאסטרטגיה בניהול הליך הגירושין ולאחריו. אין ספיקא שהגשת תלונת שווא מפרה ברגל גסה את האיזון שבין ההורים ומנוגדת להנחות היסוד שבהגדרת ומטרת ההורות המשותפת. מטרתו של סעיף זה, אינה באה להרתיע צד ו/או למנוע ממנו הגשת תלונה אם נשקפת סכנה לחייו ו/או פגיעה נפשית.

פרק א': תיקונים עקיפים

סעיף 1

מוצע לתקן את חוק בתי דין דתיים (יחידות הסיוע), התשע"א–2011, ולקבוע הוראה דומה להוראה המוצעת בסעיף 8(ב1) לחוק בית המשפט לענייני משפחה, לעניין הגשת חוות דעת מומחה לבית הדין.

סעיף 2

לאור התפיסה בהצעת החוק שזכות הילד לתמיכה כלכלית היא זכות עצמאית שלו שאין לקשור אותה לענייני המעמד האישי, הן לצורך הדין החל בבתי המשפט והן בבתי הדין הדתיים. על כן יש למחוק אותו מדבר המלך במועצתו. יודגש, שהצעת החוק אינה פוגעת באפשרות שלבית דין דתי תהיה סמכות שיפוט בתמיכה הכלכלית של הילד כאשר יש לו סמכות לדון במזונות הילדים.

פרק ב': תחילה והחלת חיקוקים

סעיף 3

מוצע לקבוע כי תחילתו של החוק המוצע תהיה 30 ימים מיום פרסומו. עוד מוצע להבהיר כי הורה שבעניינו ניתן פסק דין לענין מזונות, לפני כניסתו לתוקף של חוק זה, יהיה רשאי להגיש בקשה בהתאם לחוק זה.

**הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום**
